

Teacher Opinions on Peer Bullying Among Primary School Students

Melike KOCUK¹

ABSTRACT

The study aim is to examine the opinions of primary school teachers about peer bullying. The study group was formed by using the typical case sampling method. The study group was carried out on primary school class teachers with different professional experience, age, gender and experience. 12 classroom teachers were included in the study. The data collection tool consists of socio-demographic questions and a semi-structured interview form consisting of 11 open-ended questions developed by the researcher. In the presentation of the data, the forms were evaluated by descriptive analysis method, themes were determined according to the interview questions and coded. In order to ensure the internal validity of the research, a data collection form was prepared in accordance with the scientific process. To ensure internal credibility, the codes regarding the views on peer bullying were supported with direct quotations. The research method and research process are explained in detail to ensure external reliability and validity.

As a result of the research, teachers generally defined the definition of peer bullying as brute force, verbal violence, pressure, communication difficulties. When we look at the opinions of the students who apply peer bullying about their age and gender, the majority of the students who apply the bullying are female students and 7-8 age group students. When we look at the characteristics of the students who practice peer bullying, they expressed them as students with family problems, anger problems, physically strong, students who cannot express themselves, students who are in good financial condition, and students with low success. When we look at the characteristics of the students who are exposed to peer bullying, they stated that they are shy and introverted, physically weak, insecure, and show submissive behaviour.

Keywords: Peer Bullying, Teacher Opinion, Childhood

İlkokul Öğrencileri Arasındaki Akran Zorbalığına İlişkin Öğretmen Görüşleri

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, ilkokul öğretmenlerinin akran zorbalığına ilişkin görüşlerini incelemektir. Çalışma grubu tipik durum örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Çalışma grubu, yaş cinsiyet ve farklı mesleki deneyime sahip ilkokul sınıf öğretmenleri, üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya 12 sınıf öğretmeni dahil edilmiştir. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan özel durum çalışma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı, sosyo-demografik sorular ve araştırmacı tarafından geliştirilen 11 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundan oluşmaktadır. Veriler sunumunda formlar betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiş, görüşme sorularına göre temalar belirlenmiş ve kodlama yapılmıştır.

Araştırma sonucunda, öğretmenler akran zorbalığının tanımını genel olarak, kaba kuvvet, sözel şiddet baskı, iletişim sıkıntısı olarak tanımlamışlardır. Akran zorbalığını uygulayan öğrencilerin yaşı ve cinsiyetine yönelik görüşlerine göre zorbalığı uygulayan öğrencilerin çoğunluğunu kız öğrenciler ve 7-8 yaş grubu öğrenciler oluşturmaktadır. Akran zorbalığına maruz kalan öğrencilerin cinsiyetine ve yaş aralığına ilişkin görüşlerine göre kız öğrenciler ve 7-8 yaş aralığına sahip oldukları belirlenmiştir. Akran zorbalığını uygulayan öğrencilerin özellikleri, ailesel sorunları olan, öfke problemi yaşayan, fiziksel olarak güçlü olanlar, kendini ifade edemeyen, maddi durumu iyi olan öğrenciler, başarısı düşük olan öğrenciler olarak ifade edilmiştir. Akran zorbalığına maruz kalan öğrencilerin özellikleri ise, utangaç ve içine kapanık, fiziksel olarak zayıf, özgüvensiz, boyun eğici davranış gösteren öğrenciler olduğunu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Akran Zorbalığı, Öğretmen Görüşleri, Çocukluk Dönemi

¹ Sakarya Üniversitesi, kocukmelike@gmail.com ORCID: 0000-0002-9121-1107

GİRİŞ

Okullar çocukların öğrenmeyi gerçekleştirdiği aileden sonraki bir diğer önemli öğrenme ortamıdır. Bu ortam aynı zaman çocukların paylaşma, iş birliği gibi birçok davranışları sonucu sosyal gelişimlerini oluşturduğu yerdir. Her ne kadar olumlu özellikler pekiştirilmeye çalışılsa da bazı olumsuz yaşantılar sonucu olumsuz davranışlar da çocuk tarafından özümsecektir. Bu davranışlardan en yaygın olanı akran zorbalığıdır. Çocuklara okulda her ne kadar sevgi, saygı, paylaşım gibi olumlu özellikler kazandırılmaya çalışılsa da okul ortamında öğrenciler arasında tartışmalar, çıkar çatışmaları ve kavgalar da görülür. Ancak duruma özgü ve konu dışında kalan sorunlar ve çocukta yıkıcı etki yaratan davranışlar, şiddet olarak değil akran zorbalığı olarak ele alınır. Akran zorbalığının ortaya ne zaman ve neden ortaya çıktığı tam olarak bilinmemektedir. Bu sebeple hangi din, dil, ırk, cinsiyet olduğu fark etmeksizin akran zorbalığı kendini her yerde göstermektedir.

Akran zorbalığı ile ilgili 1970’li yıllarda Olweus’un İskandinavya ülkelerinde yaptığı araştırmalar 1980’li yılların ortalarından itibaren pek çok ülkede araştırma konusu olmuştur.(Yurtal & Cenkseven, 2007) Akran zorbalığı, bir ya da daha fazla çocuğun, kendisini savunmaktan aciz olarak algıladığı, diğer bir çocuğa zarar vermeyi ya da rahatsız etmeyi amaçladığı, çok boyutlu sorunlara neden olan davranışlarıdır.(Pişkin, 2002), Bir başka tanım, bir bireyin/grubun bir bireye uyguladığı, sürekliliği olan, gücünü sistematik şekilde kötüye kullanması ile, zarar veren ve inciten saldırgan davranış olarak tanımlamıştır.(Güvenir,2004) Olweus (1993), ise zorbalığı; zarar verme niyeti ile yapılan, tekrarlanarak uygulanan ve zorba mağdur arasındaki bir güç dengesizliği ile oluşan saldırgan davranış şekli olarak tanımlamıştır. Özetlenecek olursa davranışın zorbalık sayılabilmesi için “kasıtlılık”, “süreklilik” ve “güç dengesizliği gerekmektedir (Olweus, 2005)

Akran zorbalığının önemli nedenleri arasında; arkadaşlarına baskı yapan öğrencilerin bu şekilde kendilerini arkadaşları arasında üstün görmeleri, şiddetin çözüm yolu olarak tercih edilmesi ve kurbanın maruz kaldığı baskıyı hak ettiği düşüncesi yer almaktadır. (Genç, 2007) Zorba davranışlarda bulunan ve bu davranışlara maruz kalanlar arasında güç dengesizliğinin olduğu, davranışın bilinçli ve sürekli yapıldığı, bu davranışların yıldırma ve zarar vermek amacını taşıması genel ölçütleridir. Bir davranışın zorbalık olabilmesi için akranlardan birinin güçlü birinin zayıf olması gerekmektedir. Zorbalığa uğrayan mağdur/kurban çocukların okulda mutsuzluk ve güvensizlik hisleri, okul fobisi, depresyon, kaygı, uyku güçlükleri, gece yatak ıslatması gibi klinik yardım gerektiren sorunlar yaşadıkları rapor edilmiştir. (Coll, 2016) Bunun yanında akran zorbalığına uğrayan çocuklar yaşadıkları durumu anlatmaya çekinirler. Yetişkinlerin kendisine inanmayacağı inancı, şikâyet ettiği anlaşılırsa daha sert zorbalıklara maruz kalacağı korkusu buna örnek olabilir. Sessiz kalıp zorbalığa boyun eğdiklerinde ise bu zorbalığın boyutu da artmaya devam etmektedir. Bu duruma uğrayan çocukların aileleri okul ve okul yöneticilerinin daha erken farkında olmaları ve buna yönelik önlem almaları yerinde olacaktır.

Zorba davranışlar farklı sebepleri olabileceği için farklı biçimlerde kendini göstermektedir. Zorba davranışlar akranlar arasında üç farklı şekilde görülmektedir.(Griffin & Alan 2005) Fiziksel zorba davranışlar; vurmak, tokat atmak, tekmelemek, çelmelemek, itmek, saç çekmek, eşyasını zorla almak, yer alırken, sözel zorba davranışlar; lakap takmak, alay etmek, onurunu zedelemek, küçük düşürmek, hakaret etmek, onurunu zedelemek, dedikodu çıkarmak, tehdit etmek ve küfür etmek, duygusal zorba davranışlar arasında ise; dışlamak, ağır işler vermek, faaliyetlere dahil etmemek, konuşmamak, yardım etmemek, yalnız bırakmak şeklinde sıralanabilir.

Zorbalık ile cinsiyet arasındaki ilişkiye gelecek olursak bu konuda yapılmış çalışmalar mevcuttur. Yapılan çalışmalara genel olarak bakıldığında erkek çocuklarının zorbalıkta ve saldırganlıkta daha aktif olduklarını gösteren birçok çalışma mevcuttur. Erkeklerin zorba davranışlarının daha fazla olduğu düşüncesi öğretmenler ve akranlar tarafından belirtilmektedir (Monks, Palermi, Ortega & Costabile, 2011). Ancak cinsiyete göre zorbalıklara bakıldığında kız çocukların sözel zorbalık davranışlarının daha fazla olduğu, erkek çocukların ise fiziksel açıdan

zorbalıklarının daha yoğun görüldüğü bilinmektedir (Peter,Smith & Ananiadou, 2003)

Akran zorbalığına maruz kalan öğrencilerin sosyal ilişkilerinin gittikçe düştüğü gözlemlenmiştir. Bunun yanında okul başarısının azaldığı hatta okula devamsızlık yapmaya başladıkları gözlemlenmiştir. Bunun en büyük sebebi yaşadıkları zorbalıktan nasıl kurtulmaları gerektiğini düşünmelerinden derslerindeki başarılarının da otomatik olarak düşmesi bu durumun bir sonucudur. Bunun yanında özgüven düşüklüğü, sınıfına güvenmeyen, çekingen, kaygı düzeyi yüksek, özsaygısı yeterli düzeyde olmaya, kendini ifade etme güçlüğü çekme gibi birçok problemi de beraberinde getirmektedir. Bu konuda yapılan alan yazınlar incelendiğinde de bu tür sorunların sürekli gözlenmesi durumunda ilişkilerde olumsuzluklar, psikolojik sorunlar yaşadıkları, kısa ve uzun süreli uyum güçlüğü gösterdikleri bulguları elde edilmiştir. (Swearer vd. 2010) Bunun yanında zorbalığı uygulayan çocuğun neden böyle bir davranışı uyguladığının nedeni irdelenmelidir. Bu tür öğrencilerin genellikle okul kurallarını sıklıkla çiğnedikleri, az kaygı duydukları, bencillik oranlarının yüksek olduğu, arkadaşlarına olumsuz davranışlarda buldukları, yenilgiyi kabul edemedikleri, öfkeli oldukları gözlenmiştir. Ayrıca, ailesi içerisinde zorbalıkla karşılaşan bireyler, okulda başarısız olan, kendini değersiz gören ve kendilerine güvenmeyen öğrenciler de zorbalığı kullanmaktadır. (Çınkır & Kepenekçi, 2003) Kurban öğrencilerin ise, genellikle kendine güvenmeyen, çekingen, kaygı düzeyi yüksek, ürkek, arkadaşlarına kendini ispatlamakta zorlanan, özsaygıları eksik ve içine kapanan öğrencilerdir.

Akran zorbalığı çocukların oluşturduğu akran gruplarının üyeleri üzerindeki etkisi, özellikle uyum sağlayabilme gücü ile alakalıdır. Yapılan araştırmalar sonucunda akran baskısına boyun eğme eğiliminin ilkokul yıllarında düzenli olarak arttığını göstermektedir (Budak, 2000). Akran baskısı çocuk ve gençleri etkileyen ve özellikle olumsuz yönde etkileyen bir durum olarak araştırmalarda göze çarpmaktadır (Aydın, 1999). Bu durum hem uygulayan hem de uygulanan bireyler için sorun oluşturmaktadır. Akran baskısı çoğunlukla okullarda gözlemlendiği için, okullardaki eğitim ortamlarında ve günlük hayatta karşılaşılan olumsuz etkenleri en aza indirgeyebilmek ve kontrol altında tutabilmek için akran baskılarının azaltılması gerektiği düşünülmektedir (Sargı & Çetinkaya, 2010).

Yapılan araştırmalar sonucunda akran zorbalığını önlemede okulun tümünü kapsayan etkinliklerin etkili olduğu görülmüştür. Ancak tüm bu etkinliklerin uygulanması sonucunda bazılarının az etkili olduğu bazılarının ise çok etkili olduğu gözlemlenmiştir. Okullarda bu etkinliklerin hangilerinin uygulanmasının daha etkili, hangilerinin ise etkisinin az olduğu konusu bizim cevaplamamız gereken sorular olacaktır.

Alan yazında zorbalığı önlemek ya da en az düzeyde görülmesini sağlamak için birçok program geliştirildiği görülmüştür. Dan Olweus'un bu durumun çözümü için uygulanan çalışmalara öncülük edecek çalışması vardır. Bunun yanı sıra, Sherer ve Nickerson (2010); zorbalığı önleme konusunda Amerikan okullarında mevcut durumda ne gibi uygulamaların kullanıldığını kapsamlı olarak ara Ülkemiz çapında da akran zorbalığını önlemede kullanılabilir stratejilere yer verilmiştir. Özellikle olumlu sınıf ortamının ve öğretmenlerin öğrencileri ile olumlu iletişim kurmalarının zorbalığı engellediği araştırmacılar tarafından belirlenmiştir (Çınkır, 2003). Olumlu sınıf ortamının hazırlanmasında etkili olan öğretmen stratejilerinden ve olumsuz davranışlara müdahale stratejilerinden Yavuzer (2001) çalışmasında yer vermiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın zorbalığı önlemek adına 2006 yılında hazırladığı "Eğitim Ortamında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Stratejisi ve Eylem Planı" bir diğer çalışması olan okul ve çevresinde oluşan zorbalıklardan engellenmesi adına düzenlediği Çocuk Dostu Okul Projesi gibi çalışmalar yer almaktadır. Önder ve arkadaşlarının (2016) okullarda zorbalığı önleme ve müdahale etmeye yönelik yapılan uygulamalar adlı çalışmada önem arz etmektedir.

Bu bahsettiğimiz mevcut problemler bağlamında ülkemizde öğrenci merkezli yaklaşımın

iyice yerleşmeye çalıştığı bu dönemde öğretmen öğrenci ilişkilerin ne denli düzeyde olduğu, öğretici vasfının yanında öğrencinin kişilik gelişiminin devam ettiği bu süreçte öğrencilerin ne denli izlenildiği, okullarda görülen zorbalık davranışının nasıl tespit edildiği ve buna karşı ne tür önlemler alındığı önem teşkil etmektedir. Okullardaki zorbalık davranışı bulunduğu bölge şehir hatta okulun çevresine varana kadar farklılık göstermektedir. Ülkemizde ve yurtdışında yapılan araştırmalara baktığımızda akran zorbalığının öğrencilerin hem fiziksel hem de ruhsal sağlığını etkileyen önemli bir problem olduğuna hemfikiriz. Bu sorunun sorununun önlenmesinde ve müdahale edilmesinde sorumlulukların en büyüğü öğretmenlere aittir. Öğrencilere yardımcı olabilmek için okullarda yaşanan akran zorbalığını fark edebilmek çok önem teşkil eder. Öğretmenlerin akran zorbalıklarının farkında olması, onları önlemeye ve müdahaleye yönelik düşünülen yöntemlerin uygulanması buna bağlı olarak da davranışın artması azalmasının yönünün farkında olacaktır. Bu sebeple bu araştırmada okulunda zorbalığa tanık olan öğretmenlerin görüşleri mevcut problemlerin ve olabilecek problemleri önlemede ve müdahalesi açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Günümüz ilkökul öğretmenlerinin okul ortamında ve sınıf ortamında okul zorbalığına ilişkin görüşlerinin belirlenmesini sağlanabileceği ve bu araştırmanın sonuçlarının günümüz ilkökullarında hangi tür zorba davranışların hangi sıklıkla yapıldıkları, zorba davranışa uğrayan/mağdur öğrencilerin cinsiyeti, yaşı ve özellikleri ve zorbalığa tanık olan öğretmenlerin önlemek konusundaki düşünceleri akran zorbalığı hakkında güncel ve derin bilgiler oluşturacağı düşünülmektedir. Bu araştırma sonucu ortaya konulan tüm bilgiler, ilkökul kurumlarında, okul ve sınıf ortamlarında yapılan zorba davranışları önleme konusunda oldukça yararlı aynı zamanda güncel bulgular sunacağı söz konusudur. Bu sayede bu araştırma sonucu ortaya konulan görüşler ileride de bu çalışmaların artırılarak devam etmesi konusunda derin bir duvar oluşturacağı düşünülmektedir.

Aynı zamanda bu zamana kadar yapılan araştırmaların birçoğu öğrenciler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Ancak bu çalışmada öğretmenlerin görüşleri üzerinden gidilerek hangi durumların öğretmenlerin baş etmekte zorlandığını belirlemede bunun dışında öğretmenlerin sunduğu bu bilgiler ileride kullanılan eğitim programları açısından değer arz etmektedir

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerin akran zorbalığına yönelik tutumlarını incelemek ve betimlemek amaçlanmıştır.

Problem Cümlesi

Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları akran zorbalığına ilişkin görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

- Sınıf öğretmenleri için akran zorbalığına yönelik görüşleri nedir?
- Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre akran zorbalığının nedenleri nelerdir?
- Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre hangi durumlarda akran zorbalığı gerçekleşmektedir?
- Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre akran zorbalığını cinsiyet değişkeni etkiliyor mu?
- Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre için akran zorbalığını yaş değişkeni etkiliyor mu?
- Sınıf öğretmenleri ne tür akran zorbalıkları ile karşılaşılıyorlar?
- Sınıf öğretmenleri karşılaştıkları zorbalıklara nasıl müdahale etmektedirler?
- Sınıf öğretmenleri akran zorbalığıyla baş etme konusunda yardımı nereden alıyorlar?

METODOLOJİ

2.1.Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada son yıllarda sosyal bilimler alanında tercih edilen nitel araştırma yöntemlerinden biri olan “özel durum çalışması” kullanılmıştır. Bu yöntemin seçilme sebebi daha derinlemesine bilgi almak, değişkenlerin arasındaki sebep sonu ilişkisi daha iyi anlamak açısından tercih edilmiştir. Bu tip araştırmalarda tanımlayıcı ve açıklayıcı araştırma sorularına cevap aranmaktadır (Maykut ve Morehouse, 1994) Bu sebeple çalışmadan akran zorbalığını algılama, açıklama ve müdahale etmek açısından öğretmenlerin tutumlarını anlamak adına “yarı yapılandırılmış görüşme” formu kullanılmıştır.

2.2.Çalışma Grubu

Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacı doğrultusunda zengin bilgi içeriğine sahip durumların seçilmesidir. Tipik durum örnekleme ise evrende yer alan birçok durumdan sıra dışı olmayan bir durumun belirlenmesidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Çalışma evrenini 2021-2022 eğitim-öğretim döneminde İstanbul ili Eyüp ilçesindeki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunda dört farklı okuldan seçilen 3'er sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 12 öğretmen yer almaktadır. Çalışma grubunu 5 erkek 7 kadından oluşmaktadır. Katılan öğretmenlerle ilgili ön bilgiler tabloda verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcılarla İlgili Demografik Bilgiler

Katılımcılar	Yaş	Hizmet Yılı	Cinsiyet
Ö1	24	2	K
Ö2	25	3	K
Ö3	25	3	E
Ö4	23	1	K
Ö5	23	1	K
Ö6	33	11	E
Ö7	24	1	K
Ö8	39	15	K
Ö9	26	3	E
Ö10	24	2	K
Ö11	45	23	E
Ö12	36	23	E

2.3.Verii Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce, araştırma konusu ile ilgili ulusal ve uluslararası alan yazın taraması yapılmıştır. Konu tasarlandıktan sonra formda yer alması düşünülen maddeler belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak ses kayıt cihazı ile yardımıyla veriler kâğıda geçirilmiştir. Veri analizinde sürekli karşılaştırma analiz yöntemi kullanılmış olup bu sayede elde edilen veriler karşılaştırılarak ortak olan veriler sınıflandırılarak kategoriler halinde oluşturulmuştur. Bu işlem sonucunda elde edilen kategoriler tablolaştırılmıştır. Tablolardaki veriler görüşülen öğretmenlerin söyledikleri ses kayıt cihazı ile desteklenmiştir.

Araştırma soruları şu şekildedir:

- Sizin için akran zorbalığı nedir?
- Zorbalık uygulayan öğrencilerin yaşı hangi aralıktadır?

- Zorbalık uygulayan kişinin cinsiyeti nedir?
- Akran zorbalığını uygulayan kişinin özellikleri nelerdir?
- Zorbalığa uğrayan öğrencilerin yaşı hangi aralıktadır?
- Zorbalığa uğrayan kişinin cinsiyeti nedir?
- Akran zorbalığına uğrayan kişinin özellikleri nelerdir?
- Hangi tür akran zorbalığı daha yaygın şekilde görülmektedir?
- Akran zorbalığının nedenleri neler olabilir?
- Hangi durumlarda öğrenciler akran zorbalığı yapmaktadır?
- Akran zorbalığına yönelik neler yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?

2.4. Veri Toplanması ve Analizi

Veriler 10 Aralık 2021 tarihinde toplanmaya başlamış ve 17 Aralık 2021 tarihinde tamamlanmıştır. Veri toplama aracı yakın çevrede bulunan ilkokullarda görev yapan öğretmenler araştırma hakkında bilgilendirilmiştir. Görüşmeler yüz yüze gerçekleşmiş olup oluşan görüşme formları toplanıp son haline getirilmiştir.

Veri analizi sürecinde nitel araştırma metotlarında sıkça kullanılan “sürekli karşılaştırmalı analiz” yöntemi kullanılmıştır (Glaser & Strauss, 1967). Bu metotta tümevarım yöntemi kullanılmaktadır. Bu işlem sürecinde, temellendirilmiş kuram yaklaşımı çerçevesinde, elde edilen veriler incelenerek, sürekli karşılaştırmalar yapılarak benzer veriler sınıflandırılıp kategoriler elde edilmiştir. Elde edilen bu kategoriler tablolar halinde sunulmuş ve tablolardaki veriler araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşmelerinde kaydedilen konuşma metinleri ile desteklenmiştir.

2.5. Geçerlilik ve Güvenilirlik

İç geçerlilik, ortaya çıkan ilişkide sonucun ele alınan nedenlerle açıklanabilmesidir. İç geçerliliği etkileyen faktörler şunlardır: zaman, olgunlaşma, deney öncesi ölçme, aynı ölçme araç ve süreçleri, merkeze yönelme, yanlış gruplama, deney kaybı, gruplama-olgunlaşma etkileşimidir. (Karasu, 2019) Araştırmanın iç geçerliliğini sağlamak amacıyla veri toplama amacıyla oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu bilimsel sürece uygun bir şekilde hazırlanmıştır. İç güvenilirliği sağlamak için öğretmenlerin akran zorbalığına yönelik görüşlerine ilişkin kodlar doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Alıntılar yapılırken fikri belirtilen öğretmenin kim olduğu Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde öğretmenin listedeki sırasına göre kodlanarak belirtilmiştir. Dış güvenilirliği ve geçerliliği sağlamak için ise araştırmanın yöntemi ve araştırma süreci ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Ayrıca güvenilirlik için çalışmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla bir uzmanın çözümlenmeleri dikkate alınmış ve ortak noktalar belirlenmiştir.

Elde edilen 10 form bir bütün halinde incelenmiş olup öncelikle akran zorbalığının tanımı sorulmuş ve görüşler alınmıştır. Daha sonra ise akran zorbalığının sınıfında mevcut olup olmamasına yönelik olarak iki bölüme ayrılmıştır. Akran zorbalığının mevcut olması durumunda her bir soruya verilen cevaplar ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Daha sonra sorulan sorular ise daha önceki sorulardan bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Formlar betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiş, temalar görüşme sorularına göre belirlenmiş ve kodlamalar yapılmıştır. Betimsel analizde önceden belirlenmiş bir çerçeveye bağlı olarak nitel verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve tanımlanan bulguların yorumlanması adımlarını içeren analiz yaklaşımıdır (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Araştırmada akran zorbalığının tanımı, zorbaca davranışta cinsiyet, zorbaca davranışta yaş, mağdur öğrencide cinsiyeti, mağdur öğrencide yaş, zorbalık türleri, zorba öğrencinin özellikleri, mağdur öğrencinin özellikleri, akran zorbalığının sınıf mevcuduna etkisi, zorbaca davranışları önleme, zorbalığa yönelik baş etmede yardım alma olmak üzere 11 temaya ayrılmıştır. Daha sonra bu temalar kategorilere ayrılmış, bu kategoriler ile ilgili katılımcı görüşlerine tablolarda yer verilmiştir. Ayrıca

öğretmenlerin verdikleri yanıtların sıklığına göre frekans analizi yapılmıştır

BULGULAR

Araştırma sonucunda 12 öğretmenin akran zorbalığının tanımına, yaş, cinsiyet ve sınıf mevcuduna ilişkin görüşleri, akran zorbalığını önleme ve yardım alma konusuna ilişkin görüşleri elde edilen bulgular 11 ayrı tema incelenmiştir. Her bir başlığın altında ise tema ve kodlar ayrı ayrı incelenmiştir. Aşağıdaki Tablo 2’de akran zorbalığının tanımına ilişkin tablo verilmiştir.

Öğretmenlerin akran zorbalığının tanımına ilişkin görüşleri incelendiğinde akran zorbalığının ne olduğuna ilişkin belirlenen kodlar, frekansları ve kodlara ilişkin alıntılar Tablo 2’de verilmiştir. Akran zorbalığını verilen cevaplar, kaba kuvvet, sözel şiddet, baskı, iletişim sıkıntısı, davranış bozukluğu, olumsuz davranış gibi yanıtların olduğu görülmüştür.

Tablo 2.Tema 1: Öğretmenlerin Akran Zorbalığının Tanımına İlişkin Görüşleri

Kodlar	Öğretmenin Kodu/frekans	Alıntı
Kaba Kuvvet	(10)Ö2,Ö3,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12	Ö6 - “Aynı yaş grubunun birbirine gösterdiği kaba kuvvettir”
Sözel Şiddet	(10)Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö9,Ö10,Ö11	Ö1- “Öğrencilerin birbirine uyguladığı sözel şiddettir”
Baskı	(6)Ö1,Ö5,Ö8,Ö10,Ö11,Ö12	Ö11- “Güçlünün zayıf baskılamasıdır”
İletişim Sıkıntısı	(5)Ö4,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12	Ö4- “Akranlar arasında yaşanan iletişim sıkıntısıdır”
Davranış Bozukluğu	(4)Ö7,Ö8,Ö11,Ö12	Ö7- “Aynı yaş grubunda olan çocuklarda görülen bir geçici davranış bozukluğudur”
Olumsuz Davranış	(4)Ö6,Ö7,Ö10,Ö12	Ö10- “Akranların birbirine gösterdikleri olumsuz davranışlardır”

Tablo 2’deki kodlar ve frekanslar incelendiğinde akran zorbalığına ilişkin öğretmenlerin görüşlerine baktığımızda, en fazla verilen cevabın kaba kuvvet (10) olduğu görülmüştür. Kaba kuvvetle ilgili kodda genel olarak öğretmenler, aynı yaş grubunun birbirine gösterdiği kaba kuvvet ya da akranların birbirine uyguladığı fiziksel şiddet olarak tanımlamışlardır. Diğer önemli tanım ise sözel şiddet (10) olmuştur. Sözel şiddetle ilgili kodda öğretmenler, aynı yaş grubuna mensup çocukların birbirleriyle alay etmesi, hakaret etmesi, küçük düşürmeleridir. Baskı (6) diğer önemli bir tanımdır. Bu kodda öğretmenlerin görüşlerinden biri, yakın yaş grubunda olan öğrencilerinden güçlü olanın zayıf olana baskı uygulamasıdır diğer bir tanım ise akranlarından kendini ifade etmekte zorluk çeken kişinin özgüveni yük olan kişi tarafından baskılanmasıdır, şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Diğer bir görüş olan iletişim sıkıntısı (5) olmuştur. Bu kodda genel olarak öğretmenler öğrencilerin haklı olduğunu düşündükleri konularda yaşadıkları iletişim sıkıntısı ya da akranların birbirlerini dinlemeden oluşturdukları olumsuz davranıştır şeklinde tanımlamışlardır. Davranış bozukluğu (4) bir diğer tanımdır. Bu kodda öğretmenler aynı yaş grubuna sahip çocukların yaşadığı geçici davranış bozukluğu olarak tanımlamışlardır. Son olarak belirtilen tanım ise olumsuz davranış (4) olmuştur. Bu kodda genel olarak öğretmenler, öğrencilerin birbirlerine gösterdikleri olumsuz davranış olarak tanımlamıştır.

Akran zorbalığını uygulayan çocukların cinsiyetine ilişkin bilgiler Tablo 3’de verilmiştir. Tabloda zorbalık uygulayan öğrencinin kız-erkek ve kız ve erkek birlikte şeklinde üç kategoriye ayrılmıştır. Ayrıca frekans değerleri de belirtilecektir.

Tablo 3. Tema 2: Öğretmenlerin Akran Zorbalığı Uygulayan Öğrencilerin Cinsiyetine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin Cinsiyeti	Öğretmenin Kodu	Frekans
Erkek	Ö4,5,6,7,8,10,	6
Kız	Ö1,2,3,9,12	5
Kız ve Erkek Birlikte	Ö11	1

Tablo 3 incelendiğinde akran zorbalığını uygulayan öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin öğretmenlerin görüşlere bakıldığında en fazla zorbalık davranışı gösteren öğrencilerin erkek öğrenciler olduğu görülmüştür.6 öğretmenin erkek öğrencilerin daha yaygın şekilde zorbalık uyguladığını 5 öğretmenin kız öğrencilerin 1 öğretmen ise sınıfında erkek ve kız birlikte yaygın olarak görüldüğünü belirtmiştir.

Akran zorbalığı uygulayan öğrencilerin yaş aralıklarına ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirten kodlar, frekanslar ve kodlara ilişkin alıntılar Tablo 4’de verilmiştir. Öğrencilerin yaş aralıkları 5-6, 6-7, 8-9, 10-11 yaş olmak üzere 4 kategoriye ayrılmış şekilde sunulacaktır.

Tablo 4. Tema 3: Öğretmenlerin Zorbalık Uygulayan Öğrencilerin Yaşına Yönelik Görüşleri

Öğrencinin Yaş Aralığı	Öğretmenin Kodu/frekans	Frekans
5- 6 Yaş	Ö10,11	2
7-8 Yaş	Ö1,2,4,5,12	5
9-10 Yaş	Ö7,8	2
10-11 Yaş	Ö3,6,9	3

Tablo 4’de öğretmenlerin zorbalığı uygulayan öğrencinin yaşına yönelik görüşlerine bakıldığında en fazla 5 öğretmenin zorbalığı uygulayan öğrencilerin 7-8 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Diğer yaş aralıklarına bakıldığında öğretmenlerin ikinci en çok görüş bildirdiği 3 öğretmen görüşü ile yaş aralığı 10-11 yaş aralığındaki öğretmenler olmuştur.2 öğretmen görüşü ile de 5-6 ve 9-10 yaş aralığında yer alan öğrencilerin zorbalık uyguladığı belirlenmiştir.

Akran zorbalığı uygulayan çocukların hangi özelliklere sahip çocukların uyguladığı konusunda alınan öğretmen görüşlerine göre belirten kodlar, frekanslar ve kodlara ilişkin alıntılar Tablo 5’de verilmiştir. Zorbalık uygulayan öğrencilerin ailesel sorunları olan, öfke, fiziksel olarak güçlü olanlar, kendini ifade edemeyen, maddi durumu iyi olan öğrenciler, başarısı düşük olan öğrenciler olarak kategorilere ayrılmıştır.

Tablo 5. Tema 4: Öğretmenlerin Zorbalığı Uygulayan Öğrencilerin Hangi Özelliklere Sahip Olduğu Konusundaki Görüşleri

Kodlar	Öğretmenin Kodu/frekans	Alıntı
Ailesel Sorunları Olanlar	(10)Ö1,2,3,4,5,6,8,9,10,12	Ö1- “Zorbalık yapan öğrenciler genellikle aileden yeterli sevgi almamış öğrenciler oluyorlar”
Öfke Problemi Yaşayanlar	(9)Ö1,3,4,5,6,7,9,11,12	Ö6- “Öfkelerini durduramayan ve saldırganlık davranışı gösteren öğrencileri görüyorum.”
Fiziksel Olarak Güçlü Olanlar	(5)Ö2,4,8,11,12	Ö2- “Fiziki üstünlüğü olan öğrencilerin zayıf olan öğrencileri hırpalamalarına şahit oluyorum.”
Kendini İfade Edemeyenler	(5)Ö2,4,6,9,11	Ö9-“Kendini ifade edemeyen çocukların yaşatlarından hırsını aldığını görüyorum.”

Maddi Durumu İyi Olanlar	(3)Ö1,5,8	Ö5- “Maddi olarak iyi durumda olan öğrencilerin aynı duruma sahip olamayan diğer öğrencilere sözel şiddet uyguladığına şahit oluyorum.”
Okul Başarısı Düşük Olanlar	(3)Ö2,3,10	Ö10- “Derse katılmayan ya da sınav notları düşük olan öğrenciler durumu iyi olan öğrencilere karşı zorbalık uygulamaktadır.”

Tablo 5’de belirtilen kod ve frekanslar ve kodlara ilişkin alıntılara genel olarak bakmak gerekirse zorbalık uygulayan öğrencilerde en fazla görülen özellik ailesel sorunlar yaşayan (10) öğrenciler olduğu görülmüştür. Öğretmenler ailelerinde sevgi görmeyen öğrencilerde tanık olduklarını belirtmişlerdir. İkinci önemli özellik olarak ise öğretmenler öfke problemi yaşayan (9) öğrencilerin zorbalık uyguladığını belirtmişlerdir. İçlerinden atamadıkları öfkelerini arkadaşlarından çıkardıkları gördüm ifadelerini kullanmışlardır. Zorbalık uygulayan öğrencilerin diğer bir özelliği ise fiziksel olarak güçlü olan öğrenciler (5) olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler zorbalık gösteren öğrenciler için, fiziksel olarak iri olan öğrencilerin zayıf olan öğrencileri hırpaladığı şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler bir diğer özellik olarak kendini ifade edemeyen öğrencilerin (5) zorbalık gösterdiğini söylemişlerdir. Öğretmenler zorbalık gösteren öğrenciler için kendini ifade edemeyen öğrencilerin kendi yaştlarından hırs aldığını görüyorum ifadelerini kullanmıştır. Diğer bir özellik öğretmen görüşlerine göre maddi durumu iyi olan (3) öğrencilerin zorbalık uyguladığını ifade etmiştir. Öğretmenler, maddi olarak iyi durumda olan öğrencilerin aynı duruma sahip olmayan öğrencilere sözel şiddet uyguladığına şahit oldum ifadelerini kullanmıştır. Son görüş ise okul başarısı düşük olan öğrencilerin (3) zorbalık uyguladığına dair görüştür. Öğretmenler okul başarısı düşük olan öğrenciler için zorbalık uygulayacağını belirtmişlerdir. Öğretmenler derse katılmayan ya da sınav notları düşük olan öğrenciler durumu iyi olan öğrencilere karşı zorbalık uygulamakta ifadelerini kullanmışlardır.

Tablo 6’ya bakıldığında akran zorbalığına uğrayan öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin bilgiler verilmiştir. Tabloda zorbalığa uğrayan kız, erkek ve hem erkek hem kız olarak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Frekans değerleri belirtilmiştir.

Tablo 6.Tema 5: Öğretmenlerin Zorbalığa Uğrayan Öğrencilerin Cinsiyetlerine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin Cinsiyeti	Öğretmenin Kodu	Frekans
Kız	Ö4,5,6,8,9,12	6
Erkek	Ö1,2,3,7,10	5
Hem Kız Hem Erkek	Ö11	1

Tablo 6 incelendiğinde akran zorbalığına uğrayan öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin öğretmenlerin görüşlere bakıldığında en fazla zorbalığa uğrayan öğrencilerin kız öğrenciler (6) olduğu görülmüştür.6 öğretmenin kız öğrencilerin daha yaygın şekilde zorbalığa uğradığını 5 öğretmenin erkek öğrencilerin 1 öğretmen ise sınıfında her iki cinsiyetin zorbalığa maruz kaldığını belirtmişlerdir.

Tablo 7’de akran zorbalığına uğrayan öğrencilerin yaşlarına ilişkin tablo verilmiştir. Tabloda 5-6, 7-8, 9-10, ve 10-11 yaş arasında yer alan öğrenciler dört kategoriye ayrılmış olup kod ve frekans değerleri aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 7.Tema 6: Öğretmenlerin Zorbalığa Uğrayan Öğrencilerin Yaşlarına Yönelik Görüşleri

Öğrencinin Yaş Aralığı	Öğretmenin Kodu/frekans	Frekans
5- 6 Yaş	Ö10,11	2
7-8 Yaş	Ö1,2,4,5,12	5
9-10 Yaş	Ö7,8	2

Tablo 7’de öğretmenlerin zorbalığa uğrayan öğrencinin yaşına yönelik görüşlerine bakıldığında en fazla 5 öğretmenin zorbalığa uğrayan öğrencilerin 7-8 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Diğer yaş aralıklarına bakıldığında öğretmenlerin ikinci en çok görüş bildirdiği 3 öğretmen görüşü ile yaş aralığı 10-11 yaş aralığındaki öğretmenler olmuştur. 2 öğretmen görüşü ile de 5-6 ve 9-10 yaş aralığında yer alan öğrencilerin zorbalığa maruz kaldığı belirlenmiştir.

Akran zorbalığına maruz kalan çocukların hangi özelliklere sahip olduğu konusunda alınan öğretmen görüşlerine göre belirten kodlar, frekanslar ve kodlara ilişkin alıntılar Tablo 8’de verilmiştir. Zorbalığa maruz kalan öğrencilerin özellikleri, utangaç ve içine kapanık, fiziksel olarak zayıf, özgüvensiz, boyun eğici davranış gösteren sosyal olamayan ve okul başarısı yüksek olanlar olarak kategorilere ayrılmıştır.

Tablo 8.Tema 7: Öğretmenlerin Zorbalığa Uğrayan Öğrencilerin Özelliklerine Yönelik Görüşleri

Kodlar	Öğretmenin Kodu/frekans	Alıntı
Utangaç ve İç Kapanık	(10)Ö1,2,3,4,5,6,8,9,10,12	Ö1- “Zorbalığa uğrayan öğrenciler sessiz, içine kapanık ve utangaç yapıya sahip olduklarını gördüm.”
Fiziksel Olarak Zayıf Olanlar	(9)Ö1,3,4,5,6,7,9,11,12	Ö6- “Fiziksel olarak zayıf olan öğrenciler karşı tarafa kendini koruyamayacağını belli ettiğinden zorbalığa uğramaktadır.” Ö2- “Kendilerini ifade ederken çekinen özgüvene sahip olmayan öğrencilerin daha sık zorbalığa uğradıklarını görüyorum.”
Özgüvensiz	(5)Ö2,4,8,11,12	Ö9- “Zorbanın tüm olumsuz davranışlara karşı zorbalığa uğrayan öğrencinin boyun eğici tavır gösterdiğine şahit oluyorum.”
Boyun Eğici Davranış Gösterenler	(5)Ö2,4,6,9,11	Ö5- “Arkadaşları az olan ve sosyal yönü zayıf öğrencilerin zorbalığa maruz kaldığını gördüm.”
Asosyal Olanlar	(3)Ö1,5,8	Ö10- “Sınav notları yüksek olan öğrenciler durumu iyi olmayan öğrencilerin kurbanı olmaktadır.”
Okul Başarısı Yüksek Olanlar	(3)Ö2,3,10	

Tablo 8’de belirtilen kod ve frekanslar ve kodlara ilişkin alıntılara genel olarak bakmak gerekirse zorbalığa uğrayan öğrencilerde en fazla görülen utangaçlık ve içe kapanıklık (10) öğrenciler olduğu görülmüştür. Öğretmenler zorbalığa uğrayan öğrenciler sessiz, içine kapanık ve utangaç yapıya sahip olduklarını gördüm ifadelerini kullanmışlardır. İkinci önemli özellik olarak ise fiziksel olarak zayıf olanların (9) öğrencilerin zorbalığa uğradıklarını belirtmişlerdir. Fiziksel olarak zayıf olan öğrenciler karşı tarafa kendini koruyamayacağını belli ettiğinden zorbalığa uğramaktadır ifadelerini kullanmışlardır. Zorbalığa uğrayan öğrencilerin diğer bir özelliği ise özgüvensiz öğrenciler (5) olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler zorbalığa uğrayan öğrenciler için, kendilerini ifade ederken çekinen özgüvene sahip olmayan öğrencilerin daha sık zorbalığa uğradıklarını görüyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler bir diğer özellik olarak boyun eğici davranış gösteren öğrenciler (5) söylemişlerdir. Öğretmenler zorbanın tüm olumsuz davranışlara karşı zorbalığa uğrayan öğrencinin boyun eğici tavır gösterdiğine şahit oluyorum ifadelerini kullanmıştır. Diğer bir özellik öğretmen görüşlerine göre asosyal olan (3) öğrencilerin zorbalık uyguladığını ifade etmiştir. Öğretmenler, arkadaşları az olan ve sosyal yönü zayıf öğrencilerin zorbalığa maruz kaldığını gördüm ifadelerini kullanmıştır. Son görüş ise okul başarısı yüksek olan öğrencilerin (3) zorbalığa maruz kaldığına dair

görüştür. Öğretmenler okul başarısı yüksek olan öğrenciler için zorbalık uygulayacağını belirtmişlerdir. Öğretmenler sınav notları yüksek olan öğrenciler durumu iyi olmayan öğrencilerin kurbanı olmaktadır ifadelerini kullanmışlardır.

Öğretmenlerin hangi tür akran zorbalıkları ile karşılaştığına yönelik olarak verdikleri cevaplar belirten kodlar, frekansları ve kodlara ilişkin alıntılar aşağıda Tablo 9’da verilmiştir. Öğretmenlerin akran zorbalığın türlerine ilişkin görüşleri sırasıyla fiziksel zorbalık, sözel zorbalık, dışlama ve izinsiz eşya kullanma sebepler ön plana çıkmaktadır.

Tablo 9. Tema 8: Öğretmenlerin, Okullarında Hangi Tür Zorbalıklarla Karşılaştıklarına İlişkin Görüşleri

Kodlar	Öğretmenin Kodu/frekans	Alıntı
Fiziksel Zorbalık (Vurma, Saç Çekme)	(11)Ö1,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12	Ö9- “Öğrencilerin birbirlerine vurduklarını, saçını çektiklerini görüyorum.”
Sözel Zorbalık (Alay Etme, Bağırma, Hakaret Etme)	(10)Ö1,2,3,4,5,7,8,10,11,12	Ö4- “Akranların birbirleriyle alay ettiği, hakaret ve küfür ettiğini gözlemliyorum.”
Dışlama	(7)Ö1,4,5,8,9,10,12	Ö10- “Öğrencilerin birbirleriyle gruplaşıp istemedikleri öğrencileri dışladıklarını gördüm.”
Eşyaları İzinsiz Kullanma	(6)Ö1,3,4,7,8,11	Ö11- “Öğrencilerin sınıfta izinsiz eşya almalarının çok yaygın bir şekilde olduğuna şahit oldum.”

Tablo 9 incelendiğinde, öğretmenlerin okullarda karşılaşılan zorbalık türlerini sırasıyla; fiziksel zorbalık ve sözel zorbalık olarak belirttiği görülmektedir. Devamında olan türler ise dışlama, eşyalarını izinsiz kullanma, olarak görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler en fazla fiziksel zorbalık (11) türüne şahit olduklarını belirtmişlerdir. Okulumda en çok fiziksel şiddete şahit oluyorum ya da kız öğrencilerin akranlarının saçını çektiğini görüyorum ifadelerini kullanmışlardır. Diğer akran zorbalık türü ise sözel zorbalık (10) olduğu görülmüştür. Öğretmenler sözel zorbalık hakkında öğrencilerin birbirlerine bağırdıklarını ve küftediklerini görüyorum ya da Öğrencilerin bahçede birbirlerine hakaret ettiklerine şahit oluyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Dışlama (7) diğer bir zorbalık türüdür ve öğretmenler bu konuda da görüş bildirmişlerdir. Öğrenciler sınıfta gruplaştıklarından dolayı grup dışında olan öğrencilerle arkadaş olmayıp dışlıyorlar şekilde ifade etmişlerdir. Son olarak eşyaları izinsiz kullanma (6) da öğretmenlerin bir diğer görüşüdür. Öğretmenlere göre öğrenciler sınıfta birbirlerinin eşyalarını izinsiz kullanıyor ve çok fazla kavgaya sebep oluyor ifadesini kullanmışlardır.

Öğretmenlere akran zorbalığının nedenleri sorulmuş ve görüşleri alınmıştır. Tablo 10’da verilen cevapların kod frekans ve kodlara ilişkin alıntıları verilmiştir. Akran zorbalığının nedenlerine ilişkin öğretmenler genel olarak, ailesel sorunlar, sosyal medya ve televizyon, çevre etkisi, ilgi çekme isteği, üstün olduğunu kanıtlama çabası, savaş mağduru olma gibi nedenler sunmuşlardır.

Tablo 10. Tema 9: Öğretmenlerin Akran Zorbalığının Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Kodlar	Öğretmenin Kodu/frekans	Alıntı
Ailesel Sorunlar	(12)Ö1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12	Ö1- “Aile tarafından sevgi görmemiş ya da anne babanın olumsuz davranışlarını etkili olduğunu düşünüyorum”
Sosyal Medya ve Televizyon	(10)Ö1,3,4,5,6,7,8,9,10,12	Ö3- “Sosyal medyanın ve dizilerdeki karakterlerin rol model alınmasının etkili olduğunu düşünüyorum..”

Çevre Etkisi	(8)Ö1,2,3,4,5,8,10,12	Ö2- “Yanlış arkadaş çevresinin çocukların zorba davranışlarının sebebi olabilir.”
İlgi Çekme İsteği	(7)Ö2,3,4,6,9,10,11	Ö10- “İlgi çekmek istiyorlar”
Üstün Olduğunu Kanıtlama Çabası	(5)Ö1,2,3,5,12	Ö5- “Üstün olduğu kanıtlamak için zorbalık yapıyorlar”
Savaş Mağduru Olma	(2)Ö1,11	Ö11- “Savaş mağduru öğrencilere dışlayarak zorba davranışlar uygulayan öğrencilerim var.”

Tablo 10 incelendiğinde, öğretmenler akran zorbalığının nedenlerini; ailesel sorunlar ve sosyal medya ve televizyon olarak açıklamışlardır. Devamında ise, çevre etkisi, ilgi çekme isteği, üstün olduğunu kanıtlama çabası, savaş mağduru olma olarak görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin en çok verilen cevap ve hepsinin ortak cevabı ailesel sorunlar (12) olmuştur. Öğretmenler ailesel sorunlarla ilgili, evde yaşanan anne babanın çocuklarına sevgi göstermemesi ya da çocuklarının yanında zorbalık davranış göstermesi çocuğun bunu öğrenmesi ve uygulamasına neden olmaktadır ifadesini kullanmışlardır. İkinci sırada yer alan diğer bir neden sosyal medya ve televizyon (10) olmuştur. Öğretmenler sosyal medya için, dizilerde yer alan karakterlerin rol model alınmasından ve sosyal medyadaki paylaşımlardan etkilendiklerine şahit oluyorum ifadelerini kullanmışlardır. Diğer bir neden olarak çevre etkisini (8) sunmuşlardır. Genel olarak ailesel sorunlar ve çevresinde yer alan faktörlerde etkileniyorlar diyebilirim ifadesini kullanmıştır. Diğer bir neden ilgi çekme isteğidir. (7) İlgi çekme isteğini öğretmenler şu şekilde açıklamışlardır; Görmezden gelinen öğrencilerin dikkat çekmek adına zorbalık yaptıklarına şahit oluyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Üstün olma çabası (5) öğretmenlerin diğer görüşüdür. Bu konuda öğretmenler öğrencilerin kendini kanıtlamak ve güçlü olduğunu göstermek için zorbalık davranışı gösterebiliyorlar ifadesini kullanmışlardır. Son olarak savaş mağduru öğrencilerin olduğu yerde akran zorbalığı olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler savaştan kaçan ve buraya sığınan öğrencilerin diğer Türk öğrenciler tarafından dışlandığını ve zorbalığa uğradığı belirtmişlerdir.

Tablo 11. Tema 10: Öğretmenlerin, Öğrencilerin Hangi Durumlarda Zorbalık Yaptığına Dair Görüşleri

Kodlar	Öğretmenin Kodu/frekans	Alıntı
Öfkelendiklerinde	(9)Ö1,3,4,5,6,7,9,11,12	Ö1- “Öfkesi yüksek öğrencilerde sıklıkla karşılaşıyorum”
Aynı Fikirde Olmadıklarında	(8)Ö1,2,4,5,6,8,11,12	Ö3- “Öğrenciler özellikle tenefüslerde aynı fikirde olmadıkları kişilere zorbalık uygulamakta”
İstedikleri Olmadıklarında	(7)Ö3,4,5,6,7,8,9	Ö2- “Bahçede oyun oynadıkları sırada istedikleri olmayınca birbirlerine zorbalık uyguluyorlar”
Oyun Oynadıklarında	(7)Ö1,2,5,6,8,9,11	Ö10- “Öğrenciler oyun oynadıkları sırada paylaşmadıkları her türlü durum için birbirlerine zorba davranış gösteriyorlar”
Dikkat Çekmek İstediklerinde	(5)Ö2,3,10,11,12	Ö5- “Dikkat çekmek istedikleri zamanlarda rastlıyorum”

Lider Olmak İstediklerinde	(4)Ö2,7,8,10	Ö11- “Oyun oynarken liderlik kavgaları oluyor ve zorba davranışları bu zamanlarda gözlemliyorum.”
Başarıyı Kiskandıklarında	(3)Ö3,11,12	Ö12- “Sınıfımda özellikle başarılı öğrenciyi kıskanan öğrencilerin zorbalık yaptığına şahit oldum.”

Tablo 11’de öğretmenlerin akran zorbalığının hangi durumlarda gerçekleştiğine yönelik görüşleri yer almaktadır. Kod, frekans ve alıntılardan yola çıkarak en fazla görülen durumun öğrencilerin öfkelenedikleri (9) durumlarda ortaya çıktıkları görülmüştür. Öğretmenler öfkesi yüksek olan öğrencilerin arkadaşlarına zorbalık yaptığını belirtmişlerdir. Diğer bir durum aynı fikirde olmadıklarında (8) gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin teneffüslerde oyun oynarken aynı fikirde olmadıkları ya da derste aynı fikirde olmadığı öğrencilerin zorbalık yaptığını söylemişlerdir. Öğretmenler diğer bir neden olarak istedikleri olmadıklarında (7) gerçekleştirdiklerini söylemişlerdir. Bahçede oyun oynadıkları sırada istedikleri olmayınca birbirlerine zorbalık uyguluyorlar ifadesini kullanmıştır. Diğer durum oyun oynadıkları (7) sırada olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler öğrenciler oyun oynadıkları sırada paylaşmadıkları her türlü durum için birbirlerine zorba davranış gösteriyorlar ifadesini kullanmışlardır. Dikkat çekmek istediklerinde (5) zorbalık yapıldığını ifade etmişlerdir. Dikkat çekmek isteyen öğrencilerin zorba davranışlar gösterdiğini belirttiğini söylemişlerdir. Son olarak lider olmak istediklerinde (4) ve başarıyı kıskandıkları durumunda (3) öğrencilerin zorba davranış gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 12. Tema 11: Öğretmenlerin Zorbalık Davranışı ile Mücadele Etme Konusundaki Görüşleri

Kodlar	Öğretmenin Kodu/frekans	Alıntı
Rehber Servisi ile İş birliği	(12)Ö1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12	Ö2- “Öğrenciyi rehberlik servisine gönderiyorum”
Aile ile İş birliği	(10)Ö1,2,3,4,5,6,8,9,10,11	Ö5- “Öğrencilerin anne ve babalarıyla konuşup yeni yollar denemeye çalışmaktayım”
Sınıf İçi Etkinlikler	(8)Ö2,3,4,6,9,10,11,12	Ö3- “Zorbalık davranışını uygulayan ve maruz kalan öğrencilerimin kaynaşması adına etkinliklerle yakınlaşıp aralarını düzeltmelerini sağlamaya çalışıyorum.”
Aile Eğitimi	(7)Ö1,2,5,6,8,9,11	Ö19- ”Öğrencilerin ailelerine bu konuya yönelik eğitim verilmesi gerektiğine inanıyorum”
Seminer Verme	(6)Ö1,2,5,6,8,9	Ö11- “Öğrencilere yaptıklarının yanlış olduğunu anlamalarını sağlamak amacıyla anlayacakları düzeyde seminer vermek”
Birebir İlgilenme	(4)Ö2,3,7	Ö17- “Zorbalık uygulayan ve uğrayan çocuklarla birebir konuşup doğrusunu anlatmaya çalışıyorum .”
Disiplin Cezası	(1)Ö8	Ö8- “Disiplinin sert ancak doğru bir çözüm olacağına inanıyorum.”

Tablo 12’deki kod ve frekanslar incelendiğinde, öğretmenler akran zorbalığıyla baş etme konusunda şu çözüm önerilerini sunmuşlardır; rehberlik servisi ile iş birliği, aile ile iş birliği ve sınıf içi etkinlikler olarak açıklamışlardır. Devamında ise, aile eğitimi, seminer verme, birebir ilgilenme ve disiplin cezası verme gibi görüş bildirmişlerdir. Akran zorbalığı ile mücadele etme konusunda en fazla

kod rehberlik servisi ile iş birliği (12) olmuştur. Öğretmenler akran zorbalığıyla mücadele konusunda rehberlik servisi ile iş birliği yapmanın yerinde olacağını belirtmiş ve sorun yaşadığım öğrencileri rehberlik servisi ile görüşürüp takip etmeye çalışıyorum ifadesini kullanmıştır. Diğer bir çözüm önerisi aile ile iş birliği (10) yapma olmuştur. Öğretmenler akran zorbalığına karşı mücadele etmede konusunda aile ile iş birliği yapma önemli bir yerdedir. Öğrencilerin ebeveynleri ile konuşup ortadaki sorunları çözmeyi denemeye çalışıyorum ifadesini kullanmışlardır. Öğretmenler sınıf içi etkinliklerle (8) de akran zorbalığının önleneyeceğini söylemişlerdir. Zorbalık davranışını uygulayan ve maruz kalan öğrencilerimin kaynaşması adına etkinliklerle yakınlaşıp aralarını düzeltmelerini sağlamaya çalışıyorum ifadesini kullanmışlardır. Öğretmenlerin görüşlerini içeren bir diğer kod aile eğitimidir. (7) Öğretmenler aile eğitiminin akran zorbalığını önleyeceğini düşünmektedirler. Öğrencilerin ailelerine bu konuya yönelik eğitim verilmesi gerektiğine inanıyorum ifadesiyle desteklenmiştir. Akran zorbalığını önlemede bir diğer kod seminer vermedir. (6) Öğrencilere yaptıklarının yanlış olduğunu anlamalarını sağlamak amacıyla anlayacakları düzeyde seminer vermek ve ailelerine bu konu hakkında bilgilendirme yapmak amacıyla seminer vermenin yerinde olacağını düşünüyorum ifadelerini kullanmıştır. Diğer kod birebir ilgilenmedir. (4). Öğretmenlerin akran zorbalığına mücadele etmede zorba ve kurban rolünde olan öğrencilerle birebir ilgilenmeye ve takip etmeye çalışıyorum ifadesini kullanmıştır. Ve son kod olan disiplin cezası (1) olmuştur. Akran zorbalığını önlemede öğretmenlerden biri disiplin cezasının uygun olduğunu söylemiştir. Disiplin cezasının sert anca yıldıracı bir çözüm yolu olduğuna inanmaktayım ifadesini kullanmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu çalışmada ilkokullarda meydana gelen akran zorbalığına ilişkin öğretmen görüşlerinin betimlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı akran zorbalığının tanımına ilişkin olarak; kaba kuvvet, sözel şiddet ve baskı olarak tanımlamaktadırlar. Alan yazında akran zorbalığının tanımına ilişkin olarak akran zorbalığı ile ilgili ilk çalışmaları yapan Olweus (2005) zorbalığın olması için üç kriter saymış olup, kasıtlı ve bilinçli zarar verici davranışların olması, güç dengesizliğinin olması, sürekliliğinin olması olarak bunları ifade etmiştir. Güvenilir (2004) ise bir bireyin/grubun bir bireye uyguladığı, sürekliliği olan, gücünü sistematik şekilde kötüye kullanması ile, zarar veren ve inciten saldırgan davranış olarak tanımlamıştır. Bakıldığında öğretmenlerin akran zorbalığının tanımlarına ilişkin sonuçlara baktığımızda bu kriterler olsa dahi süreklilik kavramından bahsetmemiş oldukları görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin akran zorbalığı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarından olacağı gibi yaşadıkları çevreden, ortamın durumundan da kaynaklı olabilmektedir.

Araştırma sonucunda, öğretmenlerin zorbalık yapan ve zorbalığa maruz kalan öğrencilerin baskın olarak cinsiyetlerine bakıldığında zorbalık uygulayanların genelde erkek, zorbalığa uğrayanların da genellikle kız, her iki grubunda yaş aralığı ise 7-8 yaş aralığında oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Gülten Akduman'ın (2010), 7-8 yaş çocuklarında fiziksel şiddet göstermek, diğer yaş çocuklarına oranla daha yüksek olduğu, yaşla beraber fiziksel saldırganlığın azaldığı ve konuşma becerilerinin gelişmesi ile beraber sözel saldırıların arttığına ilişkin görüşlerini bulunan bulguları destekler niteliktedir. Bunun yanında cinsiyet faktörüne olarak bakacak olursak, Olweus (2004), kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha az zorbalık davranışı sergilediğini ve kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla kurban durumunda olduklarını belirtmiştir. Yöndem (2008), çalışmasında zorbalık yapma oranının erkeklerde ve kızlarda benzerlik gösterdiğini söylemiş bunun yanında, kurban oranının kızlarda, zorba/kurban oranının ise erkeklerde daha fazla olduğunu bulmuştur. Pişkin (2002), zorba ve zorba-kurban grubunda erkeklerin, kurban grubunda ise kızların daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Cenksever, Önder ve Sarı (2012), kızların daha çok zorbalığa karışmayan yani izleyici grupta yer aldığını belirtmiştir. Başka araştırmalara baktığımızda araştırmalarda erkeklerin zorba davranışta buldukları ve kızların erkeklere göre daha çok zorbalığa maruz kaldıkları görülmektedir. İngiltere'de gerçekleştirilen bir araştırmada zorbalık davranışının % 65'nin erkekler % 15'inin kızlar ve % 19'nun hem kız hem erkekler tarafından gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır (Satan, 2011). Bu çalışma ve yukarıda belirtilen hem yurtiçi hem yurtdışı alan yazın çalışmalarına bakıldığında zorba öğrencilerin yaygın olarak erkek öğrenciler

olduğunu ve kız öğrencilerin baskın olarak daha fazla kurban olarak yer aldığı görülmektedir. Alan yazındaki çalışmalar bulguları destekler niteliktedir.

Araştırma sonucu incelendiğinde akran zorbalığı uygulayan öğrencilerin özelliklerine bakıldığında, ailesel sorunlar öfke problemi olan öğrenciler ve fiziksel olarak güçlü olan öğrenciler olduğu görülmüştür. Buna karşın zorbalığa maruz kalan öğrencilerin özelliklerine bakıldığında, utangaç ve içe kapanık, fiziksel olarak zayıf olan ve özgüvensiz olan öğrenciler olduğu görülmüştür. Önceki çalışmalara bakıldığında kurbanların özellikleri hakkında fiziksel olarak zayıf, kendini koruyamayan, zorba davranışlar karşısında kaçma, ağlama gibi tepkiler gösteren, duyarlı, sakin ve özsaygıları düşük kişiler oldukları söylenmiştir. (Külcü, 2015). Yapılan araştırmalarda genel olarak zorba davranan bireylerin kişilik özellikleri benzerlik göstermektedir. Saldırganlık davranışında bulunmaları en dikkat çekici özellikleridir. İstediklerini elde etmek için çoğu zaman şiddete başvururlar. (Külcü, 2015) Zorbaca davranışların altında ve kurbanların seçilmesinde kişilik özellikleri, aile içi iletişim önemli bir yere sahiptir. Ailesinde sevgi gören, ona destek olan ve çocuklarına iyi bir rol model olan çocukların akran zorbalığı gösterme eğilimleri azalmaktadır. Aile ve sosyal çevre içerisinde olumlu tutum geliştiren çocuklar diğer öğrencilere nazaran okulda akademik anlamda daha başarılı olmakta buna bağlı olarak okulda mutlu ve olumsuz davranış gösterme konusunda yani özellikle şiddet olaylarında daha az yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte sınırlı bir yapıya sahip olan kişilerin fiziksel olarak zayıf olan kişiler üzerinde güç ve baskı kurma ve popüler olma isteği gibi özellikler bireyleri zorba davranışlara itebilmektedir. Diğer taraftan baskıcı ve otoriter tutuma sahip ebeveynlere sahip olmak, aile içi şiddete maruz kalmak veya tanıklık etmek, akranlarından fiziksel olarak herhangi bir farklılığa sahip olmak, kendini savunmada yetersiz kalmak ve daha az arkadaşına sahip olmak gibi özellikler de kurbanların seçilmesinde belirleyici olmaktadır. (Yelboğa, ve Koçak, 2019). Olweus (1993)'un yaptığı bir çalışmada, olumsuz anne-baba tutumunun genç erkeklerde zorbalık davranışının gelişimini anlamlı düzeyde etkilediği belirtilmektedir. İlgisiz anne-baba tutumu, öğrencinin diğer öğrencilere aşırı güç kullanmasına katkıda bulunur (Dölek, 2001). Bu araştırma bulgularına göre aile sorunlarının olması, öfkelenme gibi faktörlerin yukarıda bahsedilen çalışmalarda da görüldüğü üzere bu çalışmayı destekler nitelikte olduğu aynı zamanda kurban özelliklerinin fiziksel olarak zayıf içe kapanık, özgüvensiz olmaları gibi araştırma sonuçları gerek yurtiçi gerek yurtdışı çalışmaları tarafında desteklenmiştir.

Akran zorbalığının türlerine ilişkin araştırma sonucuna bakacak olursak fiziksel zorbalık, sözel zorbalık, baskı ve eşyaları izinsiz kullanma olarak görüş belirtmişlerdir. Alan yazında Bu bulgu, Gültekin Akduman (2010), ve Özkan ve Çifci (2010) tarafından yapılan çalışmalarda da okullarda görülen akran zorbalığına ilişkin en yaygın zorbalık türünün fiziksel ve sözel zorbalık olduğu belirtilmiş ve bulgularla paralellik göstermiştir. Bilgin ve Kartal (2008)'in "öğrenci, veli ve öğretmen gözüyle ilköğretim okullarında yaşanan zorbalık" adlı çalışmalarında, öğretmenlerin, okullarda en çok fiziksel ve sözel zorba davranış türlerinin görüldüğünü belirtmişlerdir. Bunun dışında yurtdışındaki çalışmalara bakıldığında Griffin ve Alan'ın çalışmasına bakıldığında zorbalığı fiziksel, sözel ve duygusal zorbalık olarak ayırmıştır. Değerlendirmek gerekirse daha önce yapılan çalışmalar bulguları destekler niteliktedir. Zorbalık türleri öğrencilerin olaylara düşünerek hareket etmekten ziyade duygusal yaklaşımları, bastırılmış duyguları olmaları, öfkelerini kontrol edememeleri bunun yanında son zamanlarda artan şiddet olaylarına bağlı olarak akran zorbalığının artması, gruplaşmaların meydana gelmesi, öğrencilerin mevcut sorunlarının şiddeti tercih etmelerinden dolayı akran zorbalığı yaygınlaşmış olmaktadır.

Akran zorbalığının nedenlerine ilişkin bulgular sonucunda öğrencilerin, ailesel sorunlarının varlığı, sosyal medyanın aktif kullanılması, çevrenin etkileri, ilgi çekmek adına zorba davranış göstermeleri öğretmenler açısından neden olarak gösterilmiştir. Bireylerin en çok vakit geçirdiği ortam olan aile ortamı, bireyler oldukça etkilemektedir. Bireylerin ailelerinde gördükleri davranışları sergilemeleri, evlerinde destek görmeyen, bağımlı, suçlanan, sevgisiz büyüyen çocuklar içinden atamadıkları öfkelerini ya da gördükleri davranışları kendilerine entegre ederek bunu okulda akranlarına karşı sergilemektedirler. Schwartz ve diğerlerinin (1998) yaptığı çalışmada, hem zorba hem de kurban olan öğrencilerin, anne baba çatışmalarına tanık olduğunu bunun yanında annenin çocuğuna yönelik tutumunun düşmanca olması tüm bu durumlara maruz kalan öğrencilerin zorba ya da kurban durumunda kalmalarına sebep olduğunu desteklemektedir. Aynı zamanda öğrenci ailesinde ilgi göremeyince

olumsuz davranış gösterme eğilimi sergileyebilir ve ilgiyi bu şekilde üstünde tutacağı düşüncesine kapılabilmektedir. Öğretmenlerin zorba davranışlarının nedenlerine ilişkin bir diğer özellik olarak sosyal medya ve televizyon olduğunu belirtmişlerdir. Bakıldığında televizyonda şiddet içerikli dizilerin yer alması (çukur, üç kurus, mahkûm, kurtlar vadisi vb.) öğrencileri şiddete özendirildiği söylenebilir. Yakın zamanda oldukça popüler olan uygulamalardan TikTok uygulamasının yaygınlaşması, şiddete yönelik videoların yayınlanması ve öğrencilerin dikkat çekmek adına yaşlılarına uyguladıkları şiddeti videoya çekerek yayınlamaları ve durumu normalleştirmeleri son zamanlarda akran zorbalığının artmasına sebep olmuştur. Bunun yanında öğrencilerin dizilerdeki kişileri rol model almaları ve karakterin özelliklerini çevresindeki kişilere uygulamaları da televizyonun öğrenci davranışlarının üzerindeki etkilerinin büyüklüğünü göstermektedir. Çocukların dijital ortamda çok fazla vakit geçirmeleri, şiddet içeren çizgi filmler ve oyunlar oynamaları da akran zorbalığı sebepleri arasındadır. Baldry (2003), ailede görülen şiddetle öğrencilerin zorbalık ve mağduriyet gösterme arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuçlara bakıldığında zorbalığın en büyük nedenlerinden birinin aile olduğu ortaya konmuştur. Aynı zamanda alan yazındaki çalışmalar bulguları desteklemiştir.

Öğrencilerin hangi durumlarda zorbalık uyguladıklarına ilişkin sonuçlara baktığımızda, öğrencilerin öfkelenmelerinde, aynı fikirde olmadıklarında, istedikleri olmadıklarında, oyun oynadıklarında, dikkat çekmek istediklerinde, lider olmak istediklerinde ve başarıyı kıskandıklarında bu davranışlara şahit olduklarını belirtmişlerdir. Alan yazın çalışmalarına bakıldığında ülkemizde Yalçıntaş Sezgin'in (2018) okullardaki zorbalığı öğretmen görüşlerine göre incelediği araştırmasında serbest zaman etkinlikleri yaparken zorbalık yaptıkları bulgusunu bu çalışmayı desteklemektedir. Bunun yanında öğrencilerin en çok vakit geçirdiği okul bahçeleri, koridorlar, sınıf içerisi akran zorbalığında gerçekleştiği yerler olmaktadır. Kısacası bu araştırmanın sonuçları da önceki araştırmalarda da belirlendiği gibi çocukların okul ortamında zorba davranışı oyun oynarken yaptıkları söylenebilir. Ancak bu çalışmada daha çok öfkelenmelerinde bu davranışı gösterdikleri sonucuna varılmıştır. Diğer özelliklere bakıldığında araştırmada öğrencilerinin zorba davranışları sırasıyla öfkelenmelerinde, aynı fikirde olmadıklarında, istedikleri olmadıklarında, dikkat çekmek istediklerinde, lider olmak istediklerinde, başarılı olan öğrenciyi kıskandıklarında bu davranışı gösterdikleri belirlenmiştir. İfade edilen bu davranışların çocukların içinde buldukları döneme ilişkin kazanmaları gereken bir takım duygusal gelişim becerilerinin yeterince kazanılmamış olduklarını düşündürmektedir. Çünkü sayılan tüm bu özelliklerin duygusal becerilerinin yetersiz olmaları, aile ile öğrenci iletişimin olumsuz olması, ailenin çocuğuna ilgi göstermemesi, öğretmenlerin akran zorbalığına ilişkin çözüm üretmemesi bunların altında yatan sebepler olabilir. Nitekim zorbalıkla ilgili önceki araştırmalarda öğrencilerin okul kurallarına uymamaları, saldırgan davranışları ve şiddete başvurmalarının yanı sıra kişilerarası ilişkilerde de başarılı olamadıkları (Olweus, 2005) ve problem çözme becerilerinin düşük, dışa yöneltilmiş öfke düzeylerinin yüksek olduğu (Atik ve Kemer, 2008) bulunmuştur.

Araştırma sonucu incelendiğinde akran zorbalığına karşı mücadele etme konusunda öğretmen görüşlerine bakıldığında öğretmenlerin rehberlik servisi ile iş birliği yapma, aile ile iş birliği yapma, sınıf içi etkinlikler yapma, aile eğitimi, seminer verme, birebir ilgilenme ve disiplin cezası olmak üzere çözüm önerilerinde bulunmuşlardır. Öğretmenlerin görevlerini yaparken öğrencilerle sorun yaşadıklarında ya da öğrenciler birbirleriyle sorun yaşadıklarında bu sorunla başa çıkabilmelerinde okul rehberlik servislerindeki psikolojik danışmanların rol ve görevlerine önem verdiklerini de düşündürmektedir. Bu araştırmanın bu bulgusunun önceki araştırmaların bulgularını desteklediği görülmektedir. Atış Akyol vd. (2018) öğretmenlerin zorbalık durumunda en fazla aileler ve rehberlik servisleriyle iş birliği yaptığını tespit etmişlerdir. Zorbalıkla ilgili araştırma sonuçları, zorbalığı önlemek için, zorbalık yapan çocuk ve çevresine özellikle aile ve öğretmenlere zorbalığı önleme yönelik seminer ve konferanslar düzenlenmesi önerildiği ve çocuğun çevresi ile iş birliğine bunun yanında bu konuda bilgili olan insanlardan yardım alınması gerekmektedir. Öğrencinin çevresiyle etkileşiminin zorba davranışların gelişimine etkisi düşünüldüğünde başta çocuklar ve ailelerinin zorbalık konusunda eğitilmesi ve bilinçlendirilmesinin önemli olduğu söylenebilir. Bunun yanında Çubukçu ve Dönmez'in (2012) yaptığı araştırma sonucuna göre, okullarda zorbalığın önlenmesi için anne baba eğitimi, öğretmen eğitimi ve öğrenci eğitiminin önemli olduğunu vurgulayarak araştırmayı desteklemiştir. Bu çalışmada öğretmenler ailelerin eğitilmesi, seminer verilmesi, birebir öğrenciyle ilgilenmek ve takip

etmek gibi akran zorbalığına yönelik çözüm önerilerine yer vermişlerdir. Bunun yanında disiplin cezasını öneren bir katılımcı da mevcuttur. Akran zorbalığının önlenmesi konusunda bu denli bir yöntemin seçilmesi doğru olmayacaktır. Öğrencilerle konuşarak gerekirse tüm çevresini şekillendirecek şekilde bir tutum izlenmelidir. Akran zorbalığı üzerine düşünüldüğünde önlenebilecek bir davranıştır. Bu denli bir cezanın verilmesi öğrenciyi bu davranışı yapmaya daha çok itebilir ve eğitim hayatını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Türkiye’de zorbaca davranışları önleme kısmında araştırmaların ve alan yazında öğretmenlere ilişkin çalışmaların daha az olduğu, yapılan çalışmaların daha çok yüzeysel olarak yapıldığı görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin zorbaca davranışları önleme konusunda yeterli düzeyde bilgiye sahip olmamaları, zorba davranışları görmezden gelmeleri, öğrencilerine karşı yeterli ilgi göstermemeleri ve sorumluluk almadıklarını söylenebilmektedir. Katılımcı öğretmenlerin zorbaca davranışları önleme konusunda genel ifadeler kullandıkları, zorba davranışlara müdahale konusunda kendilerine özgün bir düşünme biçimine sahip olmadıkları görülmektedir. Akran zorbalığını önlemede ebeveynlerin bu konuda daha çok bilgi sahibi olmaları adına eğitimler verilmeli, öğrencilerin duygusal becerilerinin gelişmesi adına etkinlikler düzenlenmelidir. Her zaman öğretmen çevresinde olan olayların bilincinde olmalıdır. Aynı zamanda öğrenci velileri ve rehberlik servisiyle sürekli iletişim halinde olmalıdır. Öğretmenlere akran zorbalığı konusunda hizmet içi eğitimler sunulmalı ve bu konunun ne kadar hassas bir konu olduğu unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Atbaşı, Z. , Karaca, M. & Karasu, N. (2019). “*Sosyal Geçerliğin Türkiye’de Özel Eğitim Tez Çalışmalarına Yansıması*” . Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 19 (4) , 1589-1601 . DOI: 10.17240/aibuefd.2019..-522914.
- Atış- Akyol, N., Yıldız, C. & Akman, B. (2018). “*Öğretmenlerin Akran Zorbalığına İlişkin Görüşleri Ve Zorbalıkla Baş Etme Stratejileri*” . Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi. 33 (2), 439-459.
- Atik, G., ve Kemer, G. (2008). “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri Arasındaki Zorbalığı Yordamada Problem Çözme Becerisi, Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzları ve Fiziksel Öz Yeterliğin Rolü” . *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 198-206.
- Aydın, A. (1999). “*Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*” . Ankara:Anı Yayıncılık.
- Baldry, A. C. (2003). Bullying in schools and exposure to domestic violence. *Child Abuse & Neglect*, 27(7), 713-732.
- Budak, S. (2000). “*Psikoloji Sözlüğü*” . Ankara: Bilim ve Sanat Yayınevi.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F., (2013). “*Bilimsel Araştırma Yöntemleri*” (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Celep, C. (1997). “*Öğretmenlik Yeterlilik Duygusu*” . *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, Ocak/ Şubat, İstanbul.
- Cole, D. A., Sinclair-McBride, K. R., Zelkowitz, R., Bilsk, S. A., Roeder, K., ve Spinelli, T. (2016). “Peer victimization and harsh parenting predict cognitive diatheses for depression in children and adolescents”. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 45, 668–680.
- Çınkır, Ş. ve Karaman- Kepenekçi, Y. (2003). “*Öğrenciler Arası Zorbalık. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*” . 34(9). 236- 253.
- Çubukçu, Z., ve Dönmez, A. (2012). “İlköğretim Okul Yöneticilerinin Şiddet Türlerine Yönelik Görüşleri ve Şiddetle Başa Çıkma Yöntemleri” . *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 18(1), 37-64.
- Dölek, N. (2001). “*İlk Ve Orta Öğretim Okullarındaki Öğrenciler Arasında Zorbaca Davranışların İncelenmesi Ve “Zorbalığı Önleme Tutumu Geliştirilmesi Programı”Nın Etkisinin Araştırılması.*” Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Genç, G. (2007). “*Genel Liselerde Akran Zorbalığı ve Yönetimi*”. Yayınlanmamış doktora tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Glaser, B., & Strauss, A. (1967). “*The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*”. Mill Valley, CA: Sociology Press.
- Griffin, R. S. ve Alan, M. G. (2004). Childhood bullying: Current empirical findings and future directions for research. ” *Aggression and Violent Behavior*”, 9(4), 379-400.
- Gültekin Akduman, G. (2010). “7-8 Yaş Grubu Çocuklarda Akran İstismarı ve Kendi Çözüm Önerileri”. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 13-26.
- Güvenir T. (ed.) (2004) “*Okulda Akran İstismarı*”, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Hazler, R.J., Miller, D.L., Carney, J.V. ve Green, S. (2001). “Adult recognition of school bullying situations”. (Electronic version) *Educational Research*. 43, 133-146.
- Kaya, A., Macit, Z. B., ve Siyez, D. M. (2012). “Bir İlköğretim Okulu Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisine Yapılan Başvuruların İncelenmesi”. *İlköğretim Online*, 11(4), 1087-1100.
- Kartal, H. & Bilgin, A. (2008). Öğrenci, veli ve öğretmen gözüyle ilköğretim okullarından yaşanan zorbalık. *İlköğretim Online*, 7(2), 485-495.
- Kepekçi-Karaman, Y. (2003). “Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi”. *İlköğretimde İnsan Hakları Ve Sorumluluk Eğitim Dergi Park*, 34,1-22.
- Külcü, Ö. T. (2015). “Kültürel Miras Kavramının Eğitim Açısından Önemi”. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi* , 1 (1) , 27-32 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/adbada/issue/28277/300234>.
- Maykut, P., & Morehouse, R. (1994). “*Beginning qualitative research, a philosophic and practical guide*”. London: The Falmer Press.
- Monks, C. P., Palermi, A., Ortega, R., & Costabile, A. (2011). A cross-national comparison of aggressors, victims and defenders in preschools in England, Spain and Italy. *The Spanish Journal of Psychology*, 14(1), 133-144.
- Olweus, D. (1993). “*Bullying At School: What We Know And What We Can Do*”. Oxford: Blackwell Publishing.
- Olweus, D. (2005). “*Bullying at School*”. Cornwall: Blackwell Publishing.
- Önder, F.C., Yurtal, F. ve Özsezer S. (2016).”*Okullarda Zorbalığı Önleme ve Müdahale Etmeye Yönelik Yapılan Uygulamalar*”: Psikolojik danışma görüşleri, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 52:57-70.
- Özkan, Y., ve Çifci, E., G. (2010). “Düşük Sosyo-Ekonomik Düzeydeki İlköğretim Okullarında Akran Zorbalığı”. *İlköğretim Online*, 9(2), 576-586.
- Smith, Peter & Ananiadou, Katerina. (2003). The Nature of School Bullying and the Effectiveness of School-Based Interventions. *Journal of Applied Psychoanalytic Studies*. 5. 189-209. 10.1023/A:1022991804210.
- Pişkin, M. (2002). “Okul Zorbalığı Tanımı, Türleri, İlişkili Olduğu Faktörler ve Alınabilecek Önlemler”.*Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(2), 531-562.
- Sargı ve Çetinkaya, (2010).”Akran Baskısını Azaltmada Grupla Psikolojik Danışmanın Etkililiği”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 23(1), 185-192.
- Satan, A. (2011). “Okulda Zorbalığın Aktörleri”. *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, 3(10), 55-66. 11.01.2021 tarihinde <http://www.turansam.org> adresinden erişilmiştir.
- Schwartz, D. , Dodge, K. A. & Coie, J. D. (1998). “*Social-Cognitive and Behavioral Correlates of*

Aggression and Victimization in Boys' Play Groups". *Journal of Abnormal Child Psychology*, 26, 431-440.

- Sherer, Y.C. and Nickerson, A.B. (2010). "Anti-bullying Practices in American Schools: Perspectives of School Psychologists". *Psychology in the School*, 47/3, 217-229.
- Swearer, S.M., Espelage, D.L., Vaillancourt, T. and Hymel, S. (2010). "What can be done about School Bullying?". *Linking Research to Educational Practice. Educational Researcher*, 39(1), 38-47.
- Yalçıntaş Sezgin, E. (2018). "Okulöncesi Öğretmenlerin Akran Zorbalığı İlişkin Algı Ve Görüşleri: Zorbalık Davranışları Tespitleri, Zorbalık Davranışları Karşısında Uyguladıkları Stratejiler Ve Aldıkları Önlemler". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 85-104. DOI: 10.30794/pausbed.425988.
- Yelboğa, N. ve Koçak, O. (2019). "Ergenlerde Akran Zorbalığını Yordayan Bazı Faktörlerin Zorba ve Mağdur Bireyler Açısından Değerlendirilmesi". *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 2286-2320. DOI: 10.26466/opus.543567.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri" (8. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yöndem, Z. D. & Totan, T. (2007). "Ergenlerde Zorbalığın Anne Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi". *Ege Eğitim Dergisi*, 8(2), 53-68 Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egeefd/issue/4913/67268>.
- Yurtal, F. ve Cenkseven, F. (2007). "İlköğretim Okullarında Zorbalığın Yaygınlığı ve Doğası" *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 28, 1-13.

EXTENDED ABSTRACT IN ENGLISH

The number of studies on peer bullying, which is the most common type of aggression among children and adolescents in schools, has been increasing in recent years. The main reason for this is that peer bullying has important psychological, social and physical consequences for both bullying and bullying children. It is seen that the consequences of peer bullying can be much more serious when it is experienced more severely and for a long time and social support is insufficient, and the negative effects of bullying incidents experienced in this period continue in the later periods of life (Olweus 2013).

Although peer bullying has started to be studied in Turkey recently and the studies carried out reveal important information in terms of understanding the nature of peer bullying, it is seen that it is still far from defining the problem in many respects. For this reason, since the importance of teachers in this subject is great, the aim of this article is to reveal the opinions of primary school teachers about peer bullying.

The study group was formed by using the typical case sampling method, one of the purposeful sampling methods. The study group was carried out on primary school classroom teachers with age, gender and different professional experience. The universe of the study consists of classroom teachers working in primary schools in Eyüp district of Istanbul in the 2021-2022 academic year. In the study group of the research, there are a total of 12 teachers, 3 of whom are classroom teachers selected from four different schools. The study group consists of 5 men and 7 women. In this study, semi-structured interview technique was used as the data collection method. After the subject was designed, the items to be included in the form were determined. A semi-structured interview form was prepared and the data were recorded on paper with the help of a voice recorder. The continuous comparison analysis method was used in data analysis, and the data obtained in this way were compared and the common data was classified and created in categories. In the data analysis process, the "continuous comparative analysis" method, which is frequently used in qualitative research methods, was used (Glaser & Strauss, 1967). In this method, the induction method is used. In this process, within the framework of the grounded theory approach, the obtained data were examined, continuous comparisons were made, and similar data were classified and categories were obtained. These obtained categories were presented in tables and the data in the tables were supported by the transcripts recorded in the interviews of the teachers participating in the research.

In order to ensure the internal validity of the research, the semi-structured interview form created for data collection was prepared in accordance with the scientific process. In order to ensure internal reliability, the codes regarding teachers' views on peer bullying were supported by direct quotations. While quoting, the identity of the teacher whose opinion was stated was indicated by coding as Ö1, Ö2, Ö3 according to the order of the teacher in the list. In order to ensure external reliability and validity, the research method and research process are explained in detail. In addition, in order to increase the reliability of the study, the analyzes of an expert were taken into account and common points were determined.

When we look at the research findings, primary school teachers expressed their opinions on the definition of peer bullying, age, gender and class size, preventing peer bullying and getting help.

According to the results of the research, most of the teachers participating in the research regarding the definition of peer bullying; brute force, verbal violence and pressure. Olweus (2005), who made the first studies on the definition of peer bullying in the literature, counted three criteria for bullying and expressed them as intentional and deliberate harmful behaviors, power imbalance, and continuity. defined as a persistent, aggressive behavior that harms and hurts an individual/group against an individual, with the systematic abuse of power. When we look at the results of the teachers' definitions of peer bullying, it is seen that they did not talk about the concept of continuity

even if these criteria are present. This situation may be due to the fact that teachers do not have enough knowledge about peer bullying, as well as the environment they live in and the situation of the environment.

As a result of the research, when we look at the dominant gender of the students who are bullied and the students who are exposed to the bullying, it is concluded that the bullies are generally male, the bullied are generally female, and the age range in both groups is 7-8 years old. It supports the findings of Gülten Akduman (2010) that showing physical violence in children aged 7-8 is higher than that of other age children, physical aggression decreases with age, and verbal attacks increase with the development of speaking skills. In addition, if we look at the gender factor, Olweus (2004) stated that female students exhibit less bullying behavior than male students and that female students are more victimized than male students. In his study, Yöndem (2008) stated that the rate of bullying is similar in boys and girls, besides, he found that the rate of victims is higher in girls, and the rate of bully/victim is higher in boys. When this study and the above-mentioned studies in both domestic and international literature are examined, it is seen that bully students are mostly male students and female students are predominantly more victims. Studies in the literature support the findings.

When the results of the research are examined, when the characteristics of the students who practice peer bullying are examined, it is seen that there are students with familial problems, anger problems and students who are physically strong. On the other hand, when we look at the characteristics of the students who are exposed to bullying, it is seen that there are students who are shy and introverted, physically weak and have low self-confidence. When we look at the previous studies, it has been said that the victims are physically weak, unable to protect themselves, reacting to bullying behaviors such as running away, crying, sensitive, calm and low self-esteem. (Külçü, 2015). In the researches, the personality traits of the individuals who act bully in general are similar.

If we look at the results of the research on the types of peer bullying, they expressed an opinion as physical bullying, verbal bullying, pressure and using things without permission. In the literature, this finding showed parallelism with the findings of the studies conducted by Gültekin Akduman (2010), and Özkan and Çifci (2010), stating that the most common type of bullying in schools is physical and verbal bullying.

As a result of the findings on the causes of peer bullying, the existence of familial problems, active use of social media, the effects of the environment, and bullying behavior in order to attract attention were shown as reasons for teachers. The family environment, which is the environment where individuals spend the most time, affects individuals quite a lot. Individuals exhibiting the behaviors they see in their families, children who are not supported at home, who are shouted, blamed, and who grow up without love, integrate their anger or the behaviors they see into themselves and display this against their peers at school.

When we look at the results of the situations in which the students bullied, they stated that they witnessed these behaviors when they were angry, disagreed, not wanted, when they played games, when they wanted attention, when they wanted to be a leader and when they were jealous of success. Looking at the literature studies in our country, Yalçıntaş Sezgin's (2018) study, in which he examined bullying in schools according to the opinions of teachers, supports the finding that they do bullying while doing leisure time activities. In addition, school gardens, corridors, where students spend the most time are places where peer bullying takes place in the classroom. In short, it can be said that the results of this research, as determined in previous studies, show that children engage in bullying behavior while playing games in the school environment.

When the results of the research are examined, when the views of the teachers on combating peer bullying are examined, they have suggested solutions such as cooperation with the guidance service, cooperation with the family, in-class activities, family education, seminars, one-to-one care and disciplinary punishment. It also makes us think that teachers give importance to the roles and duties of psychological counselors in school guidance services so that they can cope with this problem when they have problems with students or when students have problems with each other

while performing their duties. This finding of this study seems to support the findings of previous studies. Atis Akyol et al. (2018) found that teachers mostly cooperate with families and guidance services in case of bullying. Research results on bullying suggest that it is recommended to organize seminars and conferences for bullying children and their environment, especially families and teachers, to prevent bullying, and to cooperate with the child's environment. In addition, it is necessary to seek help from people who are knowledgeable on this subject. Considering the effect of the interaction of the student with the environment on the development of bullying behaviors, it can be said that it is important to educate children and their families about bullying and raise awareness.

It is seen that there are fewer studies on preventing bullying behaviors in Turkey and studies on teachers in the literature, and that the studies are mostly superficial. In addition, it can be said that teachers do not have sufficient knowledge about preventing bullying behaviors, ignore bullying behaviors, do not show enough attention to their students and do not take responsibility. It is seen that the participant teachers use general expressions about preventing bullying behaviors and they do not have a unique way of thinking about intervening bullying behaviors. In order to prevent peer bullying, training should be given in order for parents to have more information on this issue, and activities should be organized for the development of students' emotional skills.

In particular, studies conducted in recent years reveal that bullying is an important threat to the healthy development of children and that it has reached serious dimensions in schools. The psychological and sociological effects of bullying on children are not only limited to school years, but also continue in the later stages of life, and the risk of being carried into adulthood is considered high. For this reason, it should not be forgotten that this is a sensitive issue and the necessary sensitivity should be created.

APA Styles References of the Article Here:

Kocuk, M. (2022). Teacher opinions on peer bullying among primary school students. *International Journal of Trends and Developments in Education*, 2(1), 84-105.